

Kunñafonisében bota kalo o kalo. BP: 24 Téléphone : 221-21-04. Bosola Bamako-Mali. San 34nan boko 413nan A sōng : dōrōmè 15

Minisiriw ka mēkalo tile 31 laadalatōnsigi

Minisiriw ka arabadon, mēkalo tile 31 laadalatōnsigi, n'a nēmōgoya tun be minisirijēmōgo Usumani Isufi Mayiga bolo, ye fērē dōw tige sanjiko la, ani baganw ka kēnēyako.

Sariya tara minisiriw fe min be lamerikenw ka cakeda do yamaruya a ka baara ke, walasa san 2006 - 2007 samiyé la, sanji caman ka na Masina, Ñónón, San, Bila, Tomijan, Segu, Bananba ani Jéne kafow Kono. Labenw be lamerikenw bolo, minnu be se ka kabanogó fara hogon kan sanfe k'a ke sanji ye. U b'o baara in ke ni mansinw ye, pankurunw, ani fen suguya wéréw. Mali dara lamerikenw ka cakeda min na baara inna. obewe (WMI). Baaraw musaka be ben sefawari miliyari 1 ani miliyon 592 ma. A bee be bo forobanafolo la. Baaraw kuntaala ye kalo 10 ye. Lamerikenw ka cakeda in bëna dëmë caman ke waati jateminecakeda ye, n'o ye Metewo ye jinan samiyé na.

Baganw ka kenyako nasira la, minisiriw benna a kan, kemesarada la, 80 ka sogo jamana misiw la san duuru kono walasa jofe ka silatunu pewu an ka jamana kono. A baaraw be damine san 2006/2007 kanpa ni kono. Bagan nafa jamana kono, a n'a kokan, a sogo, a nono, a golo, o temena folikan. Ode y'a tonigoferenamanyebagan 3.2001.000 sogo san 2002/2003, ka 4.083.523 sogo san 2003/2004, ka 4.651.890 sogo san 2004/2005. O misisogo ninnu de y'a toni berebila kelela k'a ban pewu bi jamana kono. Sisan, goferenaman bera a nesin misiw ka bana keleli ma min be wele jofe walima jofeba, ani bana werew i n'a fo safe ani bon n'o ye jolifinbana ye.

Mahamadu Konta

Jamana nafoloko segesegeli
cakedaba y'a ka baaraw damina

Segesegeli caké daba nemogo, Sidi Soso Jara

Taratadon, mëkalo tile 30, san 2006, jamana nafolokow segesegeli cakedaba nemogø, Sidi Soso Jara n'a baarakenogonw y'u ka san föl segesegelisëben di jamanakuntigi Amadu Tumani Ture ma, a k'a dòn ko sonyali, yuruguyurugu ani yeresagokë ye tijenë min lase forobanafolo ma jamana forobacakëdaw la, o kera damatëmë ye. Segesegeli in ye san

2005 dörön səgesəgeli de ye, wa a bolila cakeda naani doron de kan. O cakeda ninnu na, miliyari 16 sefawari la kera falaki ye jamana kun. O wo min yera faso nafolokesu la, o sababuya bora cakeda ninnu mögöw ka tijenew n'u ka fasodenjuguya la. Togofoli ma ke fölo, nka jamanakuntigi ye layidu ta ko sariya be boli a bolicogo la; sariyabere tēna mögo be mögo la fana.

Jamana nafoloko segesegeli cakedaba nəməgə ye kulekan gelen bə nin ko in na. A y'a jira jamanakuntigi la, ko nin ye cakeda naani dərən de segesegelen ye san kelen dərən kono. Cakeda tə ye kəmə caman ye, n'olu ka san caman baaraw segesegera don min na, a na dən ko jamana bə dingə min kono, o ye forobanafolo tijəbagaw ka dingə sennen ye. Nin segesegelisəbenba in dira jamanakuntigi ma cogo min na, a bə di depitebulonba nəməgəba ma ten, Iburuhima Bubakari Keyita, ani minisirijəgə Usumani Isufu Mayiga, n'u bə min ke, u k'o ke.

Alayi Lamu
Mahamadu Konta

KONOKO
Kedai ginggawa wina fine bila Malin Libik ka ragonda mera
atakanunggi ni kumbalontilaw ka baro
konoko ni medamader ya i moccogo Kamkun Musa mela
andentanga bina
Bakew
Ketan Keneh 45 min Hakili gagabon misalilanan
Dukon 18 25 min 35 min opanan ni musomahminy ma
Faratuna malaia yero jan kubudimondilia

Kidali girigaraw tēna finē bila Mali ni Libi ka nōgōndēmē na

Mankan wulilen kōron fe, Kidali ani Menaka, kunnafonidilaw sera Libi peresidan Gadaffi masurunna mogoba do ma, Basiri Salehi. U y'a nininkan n'o y'a soro Libi jolen be mogo murutilenw kokoro Mali kōnonyanfan fe, bawo a nūnūnukuma cayara. Gadaffi masurunna mogoba in ye mogo dōnnen ye Mali kōno ani Farafinna. Libi be deme minnu ke Farafinna, o nafoloko bēs lajelen nōmōgoya b'ale de bolo. A kabakoyara kunnafonidilaw ka nininkali in na, ka da a kan Mali ni Libi ce teriyasira sabatilen don; an ka jamanakuntigi fila, Gadaffi ani Amadu Tumani Ture fana bennet don. O kōfe, a y'a jira ko ni balawu wulila Mali kōno, o da man di Libi la, bawo baaraba camān bolodalen be Libi fe Mali kōno, o si tēna sira soro: Libi beka Maligoferenaman minisiriv.

ka sokalaba jo Bamako. Kōlon caman bēna sen kōron fe, dōgōtōrōsow ani lakōlisow, Tumutu pankurunjiginkene bēna laben k'a bonya. Bajalan kōro min tun be bo ba la ka na Tumutu dugu kōno, o gerenna bi, Libi b'a fe k'o fana labo, k'a sen kura ye; baji ka woyo ka don Tumutu kōno. Libi ka baara bolodalen ninnu be taa i jo sefawari miliyari 25 n'a kunkanfēnna.

Kunnafonidilaw ka nininkali filanan kera Libi ka lasigidenso filanan joliko ye Kidali. Bawo mogo caman ka jate la, o ye feere tigelen ye Libi fe ka nagami don kōronfela la. O nininkali in balila. Gadaffi masurunna mogoba in na fo k'a damatēmē. Ako n'o don, Libi be se ka lasigidenso in datugu ni Mali y'a lanini. A dayelekun tun ye yiriwali sabatili ye kōron fe. A y'a jira ko kun ni ju te nininkali in na olu libikaw ka jate la.

Nininkali wēre kera, n'o y'a soro

Libi bēna Mali deme fōkaben ka don kōronfela la. Basiri Saheli ka fō la, Libi sigilen be n'o ye. Libi b'o nōgōnna baaraw la Sudan Darifuri kōno ani Cadi.

Kunnafonidilaw da sera Mali ka petōrōli nininko ma kōron fe, n'o y'a soro Libi bēna deme ke o siratige la. Basiri Saheli fe, dōnniyaba ani seko caman be Libi la petōrōliko la. Ni Mali jenna n'a ye, Libi be se k'a seko ke petōrōliko la Mali ye.

Libi fanga ka bon Farafinna, siga si t'ola. Miliyari 2500 sefawarila obilalen be Farafinna yiriwali kama. O bēs lajelen nōmōgoya be Basiri Saheli bolo, Gadaffi ka yamaruya kōno. Libi ye baara caman ke jamana in kōno, n'o ye Mali ye. Banki, dunanjigins, sigaratikow fo ka se simanko ani dugujukōronafolomafēnwa, ka sene fara nin bēs kan, Libi ye do ke nin bēs la. Fen min ye Mali demeni ye, o ye Libi fe, nka an yēredama ni nōgon ce bēnbaliya; a sen t'o la, o kera Basiri Salehi ka kuma labanw ye.

Salimu Togola
Mahamadu Konta

Fōkaben ka sabati jamana kōronfela la

Jumadon, zuwenkalo tile 2, san 2006, peresidan Amadu Tumani Ture seginto ka bo Libi, a jiginna Gawo. A nana jigisigikuma caman fo ka nēsin mogo murutilenw ka walew ma Kidali ani Menaka. A ye foli ni walenumandon ke ka nēsin kōronfemogo ce n'a muso ma, k'a jini u fe, u ka je k'u tēge di nōgōn ma, ben ni lafiya ka sabati jamana kōno. An balimake Azazi Agi Indagidadi kumana a ka jamakulu tōgo la, ka peresidan bisimila, k'a jira ko kōronfemogo si ma jen ni mogo murutilenw ka binkanniye Mali sorodasikanw kan Kidali ani Menaka. Olu kōronfemogow ma kun niju ye wale in na. U y'u ka dannaya lakurya ka nēsin Mali demokarasi ma ani jamanakuntigi Amadu Tumani Ture. Gawo mara nōmōgoya y'a sementiya ko kōronfela la, mogo kelen te yen finman fara jeman kan, min ma wale jugu in kōn, k'a lakari, k'a jira ko janfa don, binkanniwale

ATT ko fura si te badenkéle la ni muju ni sabali te ani sigikaf

don, jamanaciwale don, dankarila faso la.

Mali ferekelen don yiriwalibaara caman kōno, faantanya barika ka bon; n'a fora gelya wēre ka na don an senkōro, n'o ye fadenyakéle ye, baara bēs lajelen be ke fu ye. O de koson, peresidan Amadu Tumani Ture ye

wele bila banbaanci ma, u ka maramafēn bila, a to ka ke sigikakuma ye ani fōkaben.

Okofe jamanakuntigi taara a ne da Gawo babil kura baaraw kan. Babil in bēna ke sababu numanye ka Gawo ni jamana yērō tōw tugu nōgon na, ka Mali kērefejamana dōw lasoroli nōgoya, i n'a fo Nizeri ani Alizeri.

Babil kura in ka kan ka ban ka ben zuluyekalo laban ma. A janya ye metere 278 ye, a kōno ye metere 10 ye. Siraba min be bo babil in na ka se Gawo dugu kōno, o baaraw banna kaban. O janya ye kilometere 14,5 ye.

Bakari Kulibali
Mahamadu Konta

Jamanakuntigi ni kunnafonidilaw ka baro

Akera laada ye. Jamanakuntigi sigili fanga la sanyelema o sanyelema, a be barosigi ke, ka kunnafonidilaw bisimila. U be masala jamana kunkankow kan ani dijne. Iburahima Solomani Kulibali ka bo Arajomali la, Si solomani Si ka bo arajo Bamakan na, ani Se Jose Tarawele ka bo arajo FR 3 la, olu de ni jamanakuntigi sigira ka baro. A kera masakeso la Bamako yan, Karidon zuwenkalo tile 4, san 2006. Jinan, zuwenkalo tile 8 kera Amadu Tumani Ture san 4 ye fanga la. Jinan, barosigi sije duurunan in senfe, kunnafonidilaw ka nininkaliw bolila dakun caman kan, i n'a fo Kidali girigaraw, jamana baloko, faantanya keleli, Nikola Sarikozi ka nali Mali la, jamana politikiko, lakoliko, ani do werew.

Bakurubafo la, jaabi minnu dira jamanakuntigi fe olu file nin ye : Girigara minnu kera koren fe, Kidali ani Menaka, mekalo tile 23, san 2006, sera ka sira soro ka da janfaw kan. Mogo murutilenw ni Mali sorodasijemogo dow benna fo la ji jukoro, ka waleya in ke. O de y'a to n'u ma geleya si soro a la. K'a fo ko libikaw tun sen be janfa in na, o ma ke tine ye. Ni Libi ko a be Mali janfa, o ma se marifata la; a be demesiraw tige doron. Dunkafa te se ka sabati ni baara te; ka ji koron K'a walankata forow kono, ani ka forokenew laben. O baara caman kera goferenaman fe. Forokene taari 50 000 labenni tun bolodara, 42.000 de sera ka waleya bi. Nka sanni san 2007 laban ce, a be se taari 62.000 ma. Suman toni 15.000 dira jamanadenw ma fu.

Goferenaman ye feere kura soro sanji nabaliya la jinan. O ye ka sanji nali karaba ni donniya kura feerew ye. O baara in bena sifile jamana kafo damadow la.

Faantanya keleli te don kelen ko ye. Wa faantan be dijne fan bee, hali

sorobaatojamanaw kan. Goferenaman ye du caman jo k'u jurudon jamanadenw na, o ye faantanya keleli do ye. Kunnafonidiferew cayali jamana kono, i n'a fo arajosow, telefoni suguya caman, kunnafonidisben caman; muso konomaw opereli fu, nin bee ye faantanya keleli do ye ka fara sirabaw dilanni kan. Sanjikorowosi te don. Fanga o fanga mana sigi jamana kunna, n'o bee y'a jeniyorofin nin cogo la, segen be nogoya. Politikiko nasira la, jamana basigilen don. O bora jamanakuntigi ka hakilijumantigiya la, a ka muju ani sabali. Lakoliko fana b'o cogoya kelen na; geleyaw be ka nogoya ka taa a fe, Ala ni an demebagaw ka magen, ani lakoli lafasabaga bee lajelen ka cesiri.

Farikolonenaje nasiraw la, wasa sorola farikolonenaje dow la, i n'a fo zido, karate, bololantolatan, nka o te ka jate. Dusukasi min be ntolatanko la, o de kelen be ka bee ni tine. Tine don, an ma se ka ye Farafinna ntolatanba kene kan n'o ye kupudafiriki ye; an sen ma ye kupudimondi fana na; o bee ka ben tine ma, nka cesigi kelen min tun b'an bolo Farafinna ntolatanko ani dijne ta tonbaw kono n'o tun ye. Amadu Jakite ye, Federason yere kera sababu ye k'o wuli ka bo yen, ka kodiwarika do sigi o no na. O ko in ma ben jamanakuntigi ma, a y'o fo k'a bogoladon; o ma ben maliden si ma; a ma faamuya hali doonin. Juguya ni benbaliya donna Mali ko bee la, fo an be dunanw fisaya n'an yere ye. Hali jamana nafolokow segesegelikela, geleyabaw donna o fana ka baara la faama juguw fe. Jamana lakanani fana b'o cogo la. Tinjenikelaw b'an senkor; bee b'u ye; bee b'u don nka u te kofo fanga la; wa fanga yere fana b'u don, a te fen ke. Yeresagoke, forobafen burujali, baarakbaliya, jogojuguya, ani faantanw tononi, olu no jenen

be bi kosebe jamana kono. Fura te ka soro olu la, u be ka juguya ka taa a fe. Jamana koro marali ka gelen, a te se ka ne ni sariyabere te. Sariyabere ka fisa ni fatsbere ye, bee b'o kori don. Faransi konoakow minisiri Nikola Sarikozi nana taama na an ka jamana kono, o kuma cayara. Faransi ye sariya min ta ka nesin tungarankew ma, a nana o de neso malidenw ye, a ma na baasi la. Mali fela ye ben ye ani sigikafo, walasa faransigi be nogoya jamanadenw bolo.

Jamanakuntigi y'a ka kumaw kunce ni foli ni dugawuw ye; ka Ala deli sanji caman ani sanji nafama ka jigin an kan, jamana ka basigi, soro ka yiriwa.

Mahamadu Konta

Duguyiriwalikalanso 88 ka kalan kuncelibaaraw daminen

Taratadon, mekalo tile 30, san 2006, Sanankoro, Minisirinemogo Usumani Isufu Mayiga ye PILAN-MALI ka duguyiriwalikalanso baara laban nenaew nemogoya ke. PILAN-MALI ka kalanso ninnu tilala kalanje ni sebenni ni jatew la ani kalan suguya werew. Sisan u ka kalan bena kunce ni baaradegekalan ye. O mana ban, kalandenw be labila, ka nafolo di u ma, u be se ka u ka baarayoro dayele u yere ye cogo min na. Kalanden ninnu be ben mogo 1876 ma ce ni muso. U be bo kalanso 88 na, Kati, Kita, Bananba ani Kangaba kafow kono, cikedugulamogow don; u y'u ka kalan ke bamanankan anitubabukan na. Ubena baara suguya caman kalan i n'a fo sojo, kalali, negekondilan, mekanisenya ani do werew. Mali goferenaman ye PILAN-MALI deme a ka baaraba in na ni nafolo ye ani kalan kecogo numan feerew.

Mahamadu Konta

Nafoloko ni hadamadenya temecogo Kankun Musa tile la

Manden ye sangaba soro
Kankun Musa tile la.
Nansarala ni larabula,
bœ ye Maden kibaru mœn.

Suman ni kumafenw tun bœ
sæbekœro soro. Koorisene fana
jensenna ka jamanan fan caman
labo.

Sanu tun bœ bœ yœrœ caman na;
kœne tun bœ bœ Jaara ni Takeda
maraw la; sanu tun bœ bœ Banbuku
ani Bure; nœge tun bœ bœ Senegali
sanyanfan fe. Bololafendilantaw tun
ye finiw, segerew, samaraw, muruw
ani tamaw ye.

Jagosira min dayelela Sahara ni
worodugu cœ, barika donna o la;
Kœnekayanfanfemogow tun bœ na ni
kœgo; finimuguw, wusulanw ani
gafew ye. Worodugu tun bœ bœ ni
nafenw, dœne, sanu, samaniw ani
jœnw ye. Worodugu mogow tun bœ
don ni di, woro, ntentulu ani galaw
ye.

Jamanaden bœ tun bœ disongo
sara faama ye. O disongo tun bœ se
ka ke bagan, suman, sanu, fini
walima maramafen dœ boli ye.

Sannifeere tun bœ ke ni
kolonkisœw, sanu, finimuguw, dœne,

walima nœgeberew ye.

jagofen minnu bœ don Manden
kœnœ ani minnu bœ bœ, olu tigiw tun
bœ wusuru sara faama ye.

Jamanadenw tun tilalen don kulu
saba ye : kulu fœlœ ye faama
somogow ni hœronw ye, kulu filanan
ye politikimogow ni sorodasiw ani
jagokœlaw ye, olu tun bœ wele
Wangaraw : kulu sabanan ye jœnw
ni namakaœlaw ye. Faama
masurunnamogow tun ye silamœw
ye kasœro jamanaden fanba tun te
kirakanubaa ye.

Misiri ni kalanso caman jœra
dugubaw la, i n'a fœ Tumutu, Jene,
Wagadu ani Gundamu. Silamediine
kalansoba jœra Tumutu ka fara
jingareberi misiri kan Jene fana
lakodonna kœsebe a ka kalansoba
fana fe ani a ka sojocogo ka kœne ni
Manden laadalasow cogoya ye.
Kiiritige nasira la, masake doron tun
ye sariyatigela ye.

Kiiritigela wœrew tun bœ bilasira,
a bœ fœ minnu ma Cadiw. Faama
tun bœ Cadi kelen sigi duguba
kelenna bœ kœnœ. Kiiri tun bœ tige ni
silamediine sariya walima
laadalataw ye.

Kankun Musa ka masaso

Kankun Musa ka masasotun
ye yœrœ nœnamaba ye.
Banbe janba tun gosilen
bœ ka se fo mogokundama hake la, ka
jiripanpalanbaw dœ o kan, masake bœ
yœlen k'a sigi olu kan, walima k'a kœ
lasama. Ka samaniw sœme - sœme
nœgon na ka banbe lamini. Kelekelan
minnu dalen bœ masake dakorœ, n'o
ye npanmuru tama, kuncilikœpenpelen ani kala n'a bœ
ye, olu bœ sanunama don. Finimugu
kœnœ 20 b'a la, o te don jamanaden
sifœn'a kelente. Gafebisaba nœgonna
dalen b'a kœfe minnu sœbenna
turukijamana na olu sanna Kœri,
Misiranjamana na. Mogœ dœ bœ jo
masake numayanfan fe ka
tileminenan jo a kunna. Fen

kulukutunin dœ bœ tileminenan in kun
na sœfœka makan kœnœba sanunama
bugu o kan. A ka kelekuntigw sigilen
bœ duguma k'a koori a fan fila fe. A ka
setigw kuntigw sigilen bœ k'olu koori
cœ kelen jœlen b'a nœkuntilenna na, o
y'a lakanabaa ye; sanga ni waati bœ
la o b'a jœyœronin kelen na. Mogokelen
jœlen b'o fanfe, o ye masake ka
kumalasela ye. Dununfolaw b'olu kœfe,
masake nœkœrdœnnaw fana b'u son
jankawalakila. Tuma dœw la ni masake
nisœndiyara, a bœ yœle fo a ba sen.cun
a ninema.

Dœnkœlaw kœfe, ibœ sokœw masirilen
sœro kirikœ la girinkajœ kana bala mogœ
la. Masirimafen fila fana gangannen
bœ kogola masake sigi yœrœ kœfe sœfœ.

Kankun Musa ka hijitaa

Mansa Musa kera
silamediine kanubaanci
ye san 1324 a taara
hiji la Makan.

Mandenka fœ la, kankun
Musa ni mogœ ba bi wœrœ hake
taara hiji nœgon fe. Jama bonya
kama, mogœ kuntaala sera Tumutu
kasœro Musa yœre ma bœ Nani dugu
dœfe fœlœ; hali o la, jœn kœme duuru
fana ka kan ka tugu a kœ ka taa.
Sanubere kilo 2 ni garamu 500
doninen bœ olu fe; ka laban ka
sanumugu caman tila kilo saba -
saba ye ka da fœli 40 kœ la. U selen
kœri Misirajamana faaba la, yenkaw
kabakoyara Kankun Musa ka jama,
a bolonafolo ani a ka numanya la.
A ye dinari ba bi duuru di Kœri
masake ma, o sanunama tun don.
Mogœba wœre minnu bœ Kankun
Musa ka jama na, olu fana y'u sekô
damajira ke Kœri mogœw ye sanu
na.

Kankun Musa ye wari sanunama
ba mugan tila faantanw ni nœgon
cœ; ka so dœw san ka bila maliden
minnu bœna hiji la, olu nœ; ani ka
taa a nœ da Kira Mahamadu kaburu
kan Madine. Mansa Musa
kœseginnna ka bœ hiji la san 1325 k'a
tœgœ duman to a kœ Makankaw da.
Sœn caman kœra i tun te baro wœre
men Makan ni Kœri, ni Kankun
musa ka hijilataa mankutu duman
te. O Makantaa in sœfœ, bœ ko a
ma Hœji Mansa Musa.

A nana k'a sœro a ka kelekuntig
Saga Mandiya ye Tumutu ni Gœwo
mœs ka fara Manden kan, a taara
a nœ da o dugu fila ninnu kan, ka
Jingareberi misiri ani Madugu jo
Tumutu. Madugu ye Mansadugu
ye, faama dagayœrœ, ka misiri dœ
fana jo Gœwo.

Mansa Musa kœra jamanajola ye,
sabula a ye misiriw ni
faamadagayœrœ jo Manden
duguba dœw la. O yœrœ ninnu
kama, a ni Abu Isaka Esi Saheli
bœra Makan ka na; o yœ larabu
sojœla hœna ye.

Mandenfanga binni

Kankun Musa fatulen san 1332 la, gelya donna Manden kono. Jamana fanga dogoyara a centabaaw bolo ani jamana wrew ka binkanniwalew.

Jamana fanga dogoyali Kankun Musa centabaaw bolo :

Mogo minnu lakodonna Kankun Musa centabaaw la, olu ye Makan folo ani Mansa Suleyimani ye. Kankun Musa fatulen ni a denke Makan folo sigira Mandenfanga na, san 1337 ani 1341 furance la; ale ma ke a fa jogonna ye, sabula, a ye fanga bilakojuguyamine. Korobor faama denke fila minnu tun be jonya la Kankun Musa bara, olu bolila ka taa Gwo u no na.

Mansa Suleyimani tun ye Kankun Musa balimake ye, a sigira fanga na san 1341 ka se 360 ma. Mogo si ma soro Mansa Suleyimani kono seraka jamana mara a nema. Manden kelen jamanaba ye Kankun Musa tile la, hali n'a mara walanwalancogo tun ka ni, gelya donna mara kecogo la a centabagaw bolo. Benkanniwalew ye jamana fanga dogoya. Masake min mana fatu, masaso mogow tun te ben o nonabiloko kan. Jamana minnu minena ka fara Manden kan, olu caman tun b'o benbaliya waati jate mine, k'u tige ka bo Manden na, k'u yere ta.

Baganw ka konomaya

- Jinc ka konomaya ye tile 21 ye.
- Tubabu sonsan, tile 30.
- Sonson ta, tile 40.
- Jaguma, tile 60.
- Waraninkalan, tile 93.
- Waraba ni jaraminejara, tile 106.
- Tubabuje, tile 115.
- Saga, tile 150.
- Jilamali ,tile 240.
- Man, tile 270.
- Misi, tile 285.
- So, tile 335.
- Sofali, tile 375
- kungosogonin tile 440.
- Sama, tile 640.

Binkanniwalew ye Manden bin Murutiliw kera jamana fan bee fe, olu nana ni Manden dogoyali ye. Minnu yere juguyara kosebe jamana ma, o ye koroborow ni mosiwa murutiliw y e

Kabini san 1337 mosiwa ye Tumutu ci Makan folo tile la. San 1400 bantuma na, mosiwa ka masake min tun be wele Naba Bonga, o ye dan kari Masina na; ka laban k'a kelokokura san 1477 ani 1483 furancew la, k'a mine ka teme ka taa a daga sigi Walata fana dala.

Surakaw ye Tumutu mine Manden na. Gwo faama den minnu koseginna, Ali min tun ye korovalen ye, o ye Gwo mine Manden na ka ke Gwo faama ye. San 1494 koroborow ye Jaka fana boosi a la. San 1500 konona na, fulaw nemogo min tun ye Koli Tengela ye, o ye Tekuru mine Manden na. K'a darmine san 1500 la ka se 1508 ma, korobor faama min togo tun ye Asikiya Mohamadi ye, o labanna ka Manden mara ka taa ni Keyitaw ye gwo jonya la.

San 1700 be se tuma min na manden jamana to tun tora i n'a fo Sunjata ye Manden soro hakenin min na Sumankurun bolon'o ye Kangaba mara doron ye. Jamanaba intilala ola ka ke Manden, Segu, Karata ani koroborow ye.

Kunnafoni surunw

Mogo 50.000 : Mogo hake min wajibi bilala ka bo Mali foroba baara la, o hake don. San 2003 zuluyekalola, uyajira k'u ni goferenaman benna a kan, o ka sefawari miliyari 19 sara u ye u ka hake miliyari 25 la. Nka kosa in na, ko goferenamana k'ale te se ka dwere sara u ye ni miliyari 9 te. O de kosontaratadon zuwenkalo tile 7 san 2005, baarakela labilalen ninnu ye nisongoyataama ke ka nesin fanga k'o waleya in ma.

Suman toni 150.000 : Goferenaman ye yamaruya di o toni hake doni na jamana kono wusuru tene sara a la yanni san 2005 zuluyekalo ka kunc. Walasa suman ka caya suguw la, a sogn ka jigin, goferenaman ye sira labila malo toni 50.000 ani kaba toni 100.000 ye.

Minisiriw ka arabadon, zuwenkalo tile 7 laadalatonsigi

Minisiriw ka laadalatonsigi, arabadon, zuwenkalo tile 7 nemogoya tun be jamanakuntigi Amadu Tumani Ture bolo. Ben kera a kan, forokene fila ka laben ofisi kono ani ka sirababilennin do dilan Kita kafo kono. Forokene kura taari 520 be laben Siyenso Ofisi kono. Forokene taari 700 tun tijenen be Jarro, ofisi kono, o fana be dilan kura ye, k'u laben ka ne. Forokene ninnu be laben ka forow danbo, ka jiboliding kuraw sen, ka korojenw labo, ka forow konona dakeje, ka jiriw bon ani binw. Digiw be dilan, ka forow lasoroli nogoya.

Siyenso forokene kura taari 520 ani Jarro forokene tijenen taari 700 baaraw nafolo bee sorola. A be ben sefawari miliyari 3,923 ma. Baaraw latemena Siniyaw ka cakeda ma min be wele COVEC - Mali. A kuntaala ye kalo 8 ye. Silamek ka waribonba de y'i jo ni musaka bee lajelen ye.

Kita kafo siraba dilanni nafolo bee fana sorola. Siraba in janya ye kilometre 154 ye, sirababilennin don. A dabokun ye ka Kita sigidaw kala jogon na, taama, kunnafoni ani sannifeere ka teme u ni jogon ce konuman, ka soro yiriwa. Siraba in be teme Kita, Sem, Bululi, Tukoto, Balinda ani kejedife fe. Baaraw latemena cakeda min ma, o be wele CGC.

A musakaw be ben sefawari miliyari 2,725 ma. Baara kuntaala ye kalo 18 ye. Silamek ka waribonba y'i jo ni musakaw 88,73% ye; Mali ka bota ye musakaw 11,27% ye.

Mahamadu Konta

Nininkaliw ka nesin kalankene ma

Kan fila kera sababu ye ka bamanankan tunun mogo caman na. Ne be kalankene mogow nininka u ka kunnafoni di, **Yaya Mariko** walasa mogo caman na bo fili kono. Sabu larabukan ni tubabukan nagaminen don kosebe bamanankan na: Misali la, jamakuluba ani mogokuluba, jumen ye bamanankan ye, jumen ye larabukan ye?

Miirinata ani hakililata, dogofiyé ani sugufiyé fana b'o cogo la.

Tubabukan daje dōw fana donna bamanankan na. Misali la, a be fo kon ma porotu. A be fo folowo ma finetiri. O tuma, ka kalankene mogow nininka, yali nin kan fila tēna fijne bila bamanankan na wa? Sabula mogo caman te se ka bamanankan fo n'u ma tubabukan walima larabukan don a la. Bamanankan yereyere be ka tunun.

Yaya Mariko ka bo Senu Bamako

Kalankene ka jaabiw

Walikan caman dajew donna bamanankan na. A be fo u ma danesurew. Dije kono, kan si te yen ko danesure caman te min kono.

Danesure nafa ka bon bawo a be kan jiidi. Nka n'a kera sababu ye ka kan laafu, k'a barika ban, k'a danbe bo a la, o y'a kelen ye ko jugu ye. An balimake Yaya Mariko ne be o de nato la bamanankan na. Bamako bamankan be jini ka ke sidonbali ye. O la, n'an man kɔ̄losi, a be ke lagosili ye, a be tunun don do la. A ka ni an ka togoda bamanandenw, dugulenkan be minnu da, olu fana k'u cesiri bamanankan yiriwali fe, ka gafe caman seben, ka nininiw ke, k'u jenseñ bœ lajelen ka faamuya soro.

Jamakuluba, hakililata, sugufiyé, finetiri, porotu hali miirinata, ninnu bœ ye danesurew ye. Nka jamakulu, hakililata, sugufiyé, finetiri, miirinata, o daje ninnu kolokolola kosebe bamanankan na. U y'u cooko a kono, wa u bennen be fana mogow ma. O la, u ka kan ka to kan kono. Nka porotu n'a nogonnaw, olu man kan ka ta cogoya si la kan kono. Kolosilibagaw ka kan ka ye fasokanw na, walasa a ko kana ke yeresagoke ye. Fasokanw lakanani n'u lafasali nemogoya be cakeda min bolo bi Mali kono, o ye ILAB ye. O sigira DNALA no na. Nka o ka baaraw ma sinsin kojuman folo, an be don min na i ko bi.

Mahamadu Konta

Nata be na ni benbaliya ye

Nin kera jakuma ni nine ye. Olu de ye do ka nare sonya, ka taa n'o ye warabilen fe yen, ko o ka u ka nare tila. Warabilen ye a ka balansi ta, ka nare tige fila ye, ka u da balansi kan. Fan kelen girinyara ni kelen ye. Warabilen ye caman ta girimanyoro la k'o dun walasa u ka damakeye. O kelen min ke fan do in fana girinyara tuguni. A ye do dun o fana na, u girinya ka se ka ke kelen ye. Jakuma ye nine ne laje. Jakuma ko warabilen ma, a ka nare tonin di u ma, u yere k'a tila. Warabilen ko nare tonin ye ale ka balansi sara ye. Jakuma ni nine bololankolon bora a ko la. Mun y'o ke? Nata ani benbaliya. Wa jamana te jo benbaliya kan. A te jo nata kan. Wa dugawu fana te soro n'a ma ben. Wa nata mana fanga soro yoro o yoro la, a kera du ye o, a kera dugu ye o, a kera jamana ye o, nata de be na ni benbaliya ye.

Basumana Tarawele, animatori ka bo Denenba Namina komini na Kulukoro mara la

Poyi : Wulakoncigi geleýara

Wulakoncigi geleýara.
Siginogonya kelen be bolokofeko ye,
Hine ni kotonogonta dögoyara.
Furunogonya te laje tuguni,
Nogondeme dara kerefé,
Nogon konya ni dabalijuguya fanga bonyana.
Wulakoncigi geleýara.
Mogo si t'a mogonogon ka here fe bilen,
Bee ko a yerekunnin kelen ka nafa.
Min mana ke sebekela ye, o jugu be caya;
Min mana mogolankolonya fari da, o ye juguw sago sorolen ye.
E kasiko be ke tow yeleko ye,
K'e ni lafiya fara pewu.
Du do ka dæse ye do fana ka pankapurutiko ye.
Siginogonya geleýa kojugu ye mogo caman ke tungafetaala ye.

Isa Jalo ka bo Kodugu Kati mara la

Pemi / Mali

Pemi Mali nana baarakebaliya ni geleýa sinsin an ka jamana kono. N'i donna baarakeyoro min na, i b'a soro mogo caman ye baara bila Ala ni sobon fe. So papiye matarafalen be ka teme baara kan.

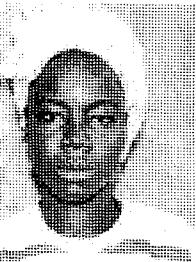
Baara dalen be kerefé. Dōw yere be yen, olu te doweré la ka yaala ka so nimorow di mogow ma. N'o nimoró ninnu donna, u be wari hake do di olu ma. Tile kuuru kaara, o mogow ninnu hakili be so dörön de la. A kelen be geleýa dan ye an ka jamana kono. A dōw fana be yen, ni so ka kan ka boli don minnu na, ni doweré t'olu kun döröme 40 walima 80 k, hali ni denbaya be to tobilikebali ye, olu b'u ka sobiyenin kelen walima 2 ta.

Pemiko kelen be sababu ye, ka sobiyetala dōw denw koli kalannataa wari misennin soroli la. So tēna don, u tēna u mako don u ka denbaya la.

Isa Jalo ka bo Kodugu, Kati mara la

Kobiri komini mogow benna fo la musofurunafoloko la

Ka r i d o n , mēkalo tile 7, san 2006, Gangaran dugumogow ye nogon soro Kobiri dugu kono. U benna fo la, ka nogoya don musofurunafolo

Makuta Suko

hake la u ka sigida la. Folo, Gangaran musofurunafolo tun ye misi 3 ani warimugu 15.000 walima 20.000 ye sefawari la. K'a damine mēkalo tile 7 la, san 2006, npogotiginin be furu misi 2 ani 10.000, mogo kana teme o kan. Muso min furula ka teme, o ta ye misi 1 ani warimugu 5.000; mogo kana teme o kan. Ka taa muso furunafolo di muso somogow ma, o mogo hake kana teme mogo 4 kan. Kojojama kana teme mogo 15 kan. Ni mogo min ye nin sariya ninnu soso, o be nomine, k'a nangi 8.000 alamani. Meri y'a geleya dugumogow ma, u ka furuseben ta. Furuseben tali ye wajibi ye Mali sariya la. Furuseben be soro meri la dōrōme 200.

Nin sariya ninnu bēna boli kobiri ni Nantanso dugu be kono ani Tukoto komini dugu saba.

Madamu Jara Makuta Suko ka bo
Surukun - Gangaran, Tukoto, Kita

Dugubakonofuru ka nogon bi ni togodalafuru ye

Ne be kuma furuko kan sabula a fo koka gelen. Kuma caman be ka fo folo furuko kan ani sisan ta kan. A! ne ma da a la ko an bēna segin kā na kōrōlen ma de. Sabula, an be ka waso, k'andisigosinitogodalafuruw kecogo ye, ayi, an bora o waati kono a meena. Bawo n'i ye jatamine ke: dugubakonofuru ka nogon bi ni togodalafuru ye. Sabula togoda la ni ce ye muso mamine, baara dabora. I

ni waribō gansan de be nogon na, min ni furunafolow te kelen ye. O be se kōfe ni maminemuso sera ka bo ka taa baaradenya la Bamako, walima Mali duguba wēre la, o y'a ka furuko bannen ye; faw se te denmusow ka tungafetaa la. Hali ni faw ma son, bamusow b'u denmuso labo dogo la a ka taa kōjōminenjini na. Denmuso mana meen duguba kono, ka yen diya don, a t'a fe ka segin bilen togoda la. O tuma, ne ko segin te se ka ke bilen kōrōlen ma. Nka fo an ka segin laada kōrōw de ma furuko la. O be ke cogo di?

Den lamoni be damine a fa n'a ba de bolo folo. Fo masaw ka se u denw kōrō, ka se k'u balo, k'u lamoka ne, ka jogo numan don u la. Nka ni den wulila a yere ye ka taa, a be jogow ta minnu t'a danbe ye, minnu te togoda lamocogo ye.

Yaya Mariko Senu Bamako

Jamana nemogow fari faalend don balikukalankola

Kibaruko daminen be san 34 bo bi. N'i y'a men balikukan, mogokorobakalan doh. An be se k'a fo balikukan yenafalase mogokorobaw ma; sabula kan caman be seben Mali kono bi, o ye balikukan sababu ye.

An be yōrō min na, wulakōnomogow be se k'u ka sebenko caman nēnabō u ka duguw kono, kasoro u ma wuli ka taama jan ke. Nka, o n'a ta be, bana min be balikukan na n'o ma furake, an be meen tirikitōrō la; sabula jamana nemogow fari faalen don balikukan loko la. K'a damine san 1987 na ka se 1991 ma, balikukan tun be ba la faamaw bolo. U tun be karamogo bila ka taa duguw la ka labank'ujon'a ka sarako ye. Nka san 2000 nisisance, deme fanga dogoyara balikukan loko la.

Ne be min fo jamana nemogow ye, n'u ma balikukan sinsin lakolisow la kokura, nansaraw be laban ka n'an kalan an ka kanw na yan. Sabula olu b'a la k'o nejini.

Yaya Mariko ka bo Senu Bamako

Koɔri ka sene, nka jo kana bila bolokofe

Koɔrisene kelen be sene dan be se ye bi. Senekelaw k'a to u hakili la, ko koɔrisene te se ka jōsené joyorō fa. Folo, koɔrisene tun ka di, nka sisan, jetaa fosi t'a la. Sabula koɔri feerelen te se k'a sene ni musaka sara mogo caman bolo.

Jamana jōmogow ni Semudete jōmogow ka koɔriko jate mine senekelaw fanfe fana, walasa una se k'u mako dow jōnabō koɔriwari la. N'a fora senekelala ka to juruta la k'a ka koɔriwari balannen to Semudete la; o ye geleya ye senekelala kan.

An be don min na, koɔrisene dusukasi ka bon a nisondiya ye. Koɔri be sene, nka jōsené kana bila bolokofe. Senekelaw k'u fanga digi jōsené kan, o b'an kisi fan fila geleya ma; n'o ye warikogeleya ni jōkogeleya ye. Isa Jalo ka bo Kedugu, Katí

Wotoroninw man ni Bamako sirabaw kan

Bamako sirabaw ka dōgo. O be se la, wotoronintigiw be jiriw ta k'a banamini wotoronin sanfe, ka laban ka bōrē caman dulon a fan be. Hali wotoronintigiw be wotoro siri negeso la ka boli n'a ye dugu kono. An dun jō b'a la mogow be ka gen ka bo sirabadafelaw la, ko siraw ka dōgo. O tuma, nifaamaw ma wotoroninkolaje, a kasaara bēna bonya waati do la. Sabu ni mogo min ye Bamako jate mine bi, hadamaden kelen be ka Bamako fan tan ni naani be fa dewu, Bamako mobili ka ca o ye caya dan ye, moto ka ca, o ye caya dan ye, nin be boli siraba ninnu kan, n'a fōra ko wotoroninw ka na u ferekē mogow la, faamaw k'a laje. Faamaw yere jō b'a la, u te fen fo. Don do la, a be ke misigolokēne dulokiye, a donkomā-n gelēn fo a bōko. Sowotorobolidabilala kun min na, nin fana ka kan ka ke ten. Faamaw k'a dōni wotoroninko kera damateme ye tuma mina, n'u ko u b'a dabila, a be ke mankan ye, fo u be laban ka tijenī ke. N sen ka di, bolitumadōn ka fisa n'a ye.

Yaya Mariko Senu Bamako

Kalankene n°41nan

Hakilijagabo misali filanan

An y'a jira ka teme ko hakilijagabo kunkanko do bɛ yen, n'i b'o walariwalan, i b'i tā ke ñefoli dɔrɔn ye. I be hakilila ñefo, k'a jiidi, k'i sinsin misali caman kan ka soro i ma sɔsɔli si don a la. O misali do tereñena mækalo kibaruseben kono. Nin sen in na, kalankene be boli hakilijagabo kecogo filanan misali do kan, sɔsɔli be min na. O la, i be kunkanko hakilila ñefo folo, k'a jira k'i y'a faamuya tigitigi. O kofe, fiñe min be hakilila in na, i b'o fo k'a jira k'i ma son folen in bɛe ma. Nka i te dan o ma.

Hakilila in fiñemayɔɔ ñefolen ko, i b'a latilen, k'a sementiya, ko kuma la tijé te ban. N'i ko ñonhɔn, i be se k'a fo fana ayi, ka soro ka ñonhɔn ni ayi bolo don ñogɔn bolo, ka hakilila dalakene.

Hakilijagabo kecogo filanan misali do file nin ye :

Kunkanko : Cikela y'a denw lasigi ka a fo u ye : «Samiye ye sɔminje de ye». E ko o la cogo di?

Walanwalanniba

I Dantigeli

Cikela ye kuma min fo a denw ye, «samiye ye sɔminje de ye», o kɔrɔmasurun ye ko ni cikela min wulilia joona, o be soro ke. Ni min ma kɔn ka wuli forobaaraw fe, o te bère soro. N'i y'a lajé cogo do la, kuma in ye tijé ye. Nka n'i y'a jenje k'a lajé, a be se ka ke'lakika te tuma bɛe. Bitile in na, seneke la, a fo wulijoona dɔrɔn be wasa ke? A fo daliluya werew te yen ka fara wulijoona kan minnu be se ka ke sababu numan ye cikela ma?

II Walanwalanni :

a) Folo, cikelaw tun be ñogɔn dan ni wulijoona ye. O y'a soro ji be na kosebe. I ka du ni mɔgo min ka du senekele hake ye kelen ye, n'o tun ye forobaaraw damine i ñe, ka danni ke i ñe sanji folo la, a ka ca a la, o tun b'i dan soro la. Halibi, cibaranin folaw b'a da dɔnkiliw la ko

wulijoona tɔno ka bon.

b) Tuma min na ni dugukolo tun nogɔ ka ca, ji caman tun be na, samiyɛ tun b'a cogo la, siga si t'a la, min tun mana danni ke min ñe, o tun be soro caman ke. Nka o te bi ye. Sisan sanji te laboli ke, wa a te na joona, samiyɛ t'a cogo la. O yere ka bɔ yen, dugukolo fana laafura, n'a ma ñogɔdon suman te soro. Nin cogo in na tan, wulijoona dɔrɔn te se ka ke soro taamasiyɛn ye, fo i ka fen werew fara i bolodala.

c) Sene taabolo numan sabatili be bo balikukanan na bi. Balikukanan b'a to cikela ka sanji nacogo don a ka sigida la. A b'a to, cikela ka dannisanji dɔn ka bɔ sanji tɔw la. O kofe, sene feere kuraw, seneke minen kuraw, angerew doncogo foro la, fo ka se foro yere ladoncogo ma, nin bɛe be kalan balikukanan na. Cikeduguw la,

Dukene n°25nan

Furujoona man ni musoamannin ma

Furujoona be senna halibi an ka sigidaw la. O kelen be geleyaba ye. Geleya don duw kono, geleya don jamana kono. Musomannin diyagoyafuruli ka soro a ma se, o be banaw lase a ma ani saya. N'o si m'a soro, furusa be se k'a soro, k'a sababu ke celasigi fanga bonyali ye a ma.

Mun ni mun be na ni musoamanninw furujoona ye?

An ka laadaw la, folo laadaw, npogotigi tun be furu a tun mana seliji. O y'a soro a kɔgo fara, a kalanna gadomusoya la, a ka musoya bɛe lajelen tun dafara. Nka kabini diñe nana ani nansaraya, o laada numan ninnu tijéna. Sisan kɔni, an ka burusiw kono, musomannin mana a ka laadajoli ye dɔrɔn, a be fo k'a balikuyara, a be minc k'a don furu la; o laada

balikulanden jolenw de jolen be ni sannifeere koñew ñenabolí ye ani səbenko bɛe lajelen. Ni cikela ye balikukanan matarafa, ka sene kecogo kuraw labato, ka wulijoona ke a teri ye, a ka ca a la, a be soro caman ke.

III Kunceli :

N'i ye jatemine ke, i b'a ye ko cikela ye min fo a denw ye, kunun tijé don nka bi tijé te. Sene sabatili sirilen be fen caman na bi, i n'a fo a ñedɔnni, seneke minen numan ani balikukanan. A sirilen be sanji nacogo fana na. A mana ta da o da ma, wulijoona de kɔni ka ni cikela ma ni sunogɔ ye: ka wuli joona danni fe, balikukanan ani do werew.

Kelosili : Dakun saba be walwalannibon kono nin kunkanko in na:

a) Cikela hakilila ñefolen be yen. O be ben ñwo ma.

b) O be ben ayi ma. Cikela hakilila sɔsɔra, k'a jira ko lakika te tuma bɛe.

c) O ye ka ñwo ni ayi bolo don ñogɔn bolo, ka hakilila bèreben, k'a dalakene.

Mahamadu Konta

kura in sinsinnen be min kan, o ye ko ni musomannin má di ce ma joona a bena kono ta bɔlɔn kono.

Burusiw kono, furu caman ye balimafuru ye. Denmuso be mamine kabini a fitinin. A somogow be siran a nötigiy a kana ta ka soro a ma furu, walima ka namogodenkono ta. Sanni balimaya ka tijé, u be sin k'u denmuso kun ko, k'a di a ce ma, bawo ladamu tijénen don fan bɛe. Galoduguw yere be jini ka fisaya n'an ka togodaw ye bi. O musomannin mana furu k'a y'a ka laada ye, k'a si to san 12 ka se 15 walima 16 ma, ni geleya bora o la, o man kan ka bali mɔgo la.

Musomannin furujoona kun do fana be bo bangebagaw ka faantanya walima u ka natabaya n'u ka limaniyabaliya la. Olu be Ala

mine k'u denmuso ke jagokun ye,
k'a feere, k'a wari mine.

Furujoona be mun tijɛ
musomannin ye ani jamana?

Ni muso ka musoyaminɛn ma kogo, u te se k'u ka baara ke a nɛma. Ni musomannin dun ka minɛn ma kogo. N'a furula ten, a be cɛnimusoya kasa ci a nun na. N'a b'a ce fe, a b'a yɛre di a ma ka soro ni dimi ni toɔrɔ te, a te diya ni daamu si soro dilan kan. Ni ce man di a ye dun, a be muruti tuma bɛe ka je n'a ye, bawo a te diya soro a la. Kɔnɔbara mana soro ka fara o kan ka soro musoyaminɛn ma kogo, o fana n'a gɛleyaw don, saya yɛre be se ka bo o la.

Furujoona be ke sababu ye fana ka musomannin caman ka kalan tijɛ, k'u ka dijɛlatige don bɔgɔ la, ka soro u tun be se ka taa ne. Jamana be ka feerbaw tige walasa musomannin caman ka don lakoɔli la, u ka kalan ka se ka sabati fana. O baara in be senna jamana fan tan ni naani kɔnɔ, wa a be ka nɛsɔrɔ dɔɔnɔn. Nka furujoona be ka dankari don o don goferenaman ni kalanko minisiriso ka baaraw la, bawo musomannin caman be ka don lakoɔli la nka u mana se nɛfɛ dɔron, u masaw b'u sama ka bo, k'u don furu la.

Ni muso kalanbali cayara jamana kɔnɔ, du te bo nɔgo la abada. Ni du ma bo nɔgo la, jamana be taa min? An balimaw, furujoona kasaara ka bon n'a nafa ye. An be se k'a fo tɔnɔ yɛre t'a la musomannin bolo. Ce kɔni be se k'a negeda. Bangebaaw fana be warinin soro, nka u den ka dijɛlatige be don bɔgɔ la, wa kunfinya be kolokolo jamana kɔnɔ. An k'an jija ka Mali sariya bato furuko la. O b'a jira ko bɛe lajelen ka kalan, sango musomanninw, k'u deme u ka kalan ka tiime kojuman. Sariya in b'a jira fana ko musomannin man kan ka furu ka soro a si te san 18 bo.

Mahamadu Kɔnta

Keneya

Bangekɔlɔsi nafa ka bon

Bangekɔlɔsi ye feerew ye minnu b'a to ni muso be kɔnɔ ta a sagolawaati la walasa denbatigiya ka nɔgoɔya a ma. Bangekɔlɔsi feerew ka ca : laadala- feerew, feere kuraw ani feere kerenkerennenw.

1. Laadalafeerew : laadalafeerew dɔw ye tafo sirili ye. N'o tafo in be muso cɛla, a ka ca a la, a te kɔnɔ ta. Kilisi fana tun be muso dɔw da, n'u bɛna je ce fe u b'o fo, kɔnɔ te soro u fe. Fura suguya caman fana tun be farafinfurakɛlaw bolo, i n'a fo jiridiliw, furabuluw, ani jirifaraw, olu tun be makonɛ bange kɔlɔsili la. Yɛremine ani furuŋɔgɔn w mabɔli nɔgɔn na, o fana tun be bangekɔlɔsi sabati. An be don min nɔ i ko bi, bangekɔlɔsi laadalafeerew te ka mɔgɔw nɛfa kodebe. Siga kelen b'u la, bawo u nafa dɔgɔyara. A be se ka ke tafosirila jɔnjɔn w, kilisitigibaw ani furabola nɔnaw de dɔgɔyara an ka sigidaw la.

2 - Feere kuraw : Feere kuraw ye fugula nafama ye ni dɔw ko a ma mananin; o dɔw be don cew fe, dow be don musow fe. Pikirijilamaw fana be yen. Furakisɛn minnu be ta bangekɔlɔli kama olu suguya ka ca. A ka ni muso ka se dɔgotɔrɔ so la, k'a sinsin dɔgotɔrɔw ka laadiliw n'u ka kunnafoniw kan, ka a ka bange kɔlɔsi. Feere kura ninnu ka ni, nka ni baara ma ke n'u ye ni dɔgotɔrɔw ka hakililaw ye, u be se ka gɛleya caman lase musow ma minnu ka jugu kosebe.

3 - Feere kerenkerennenw : Feere kerenkerennenw ye feerew ye minnu sirilen te tafo kɔnɔ la, kilisiw walima fura suguya wɛrew tali. Dabaliw don, hadamaden be minnu boli a yɛre kan, jateminɛ kɔnɔna na, ka da a farisogo cogoya kan.

- Muso ka kɔnɔta ka telin waati minnu na kalo kɔnɔ, ka i yɛre tanga

kafonogɔnya ma o waatiw la, o ye feere kerenkerennen ninnu do ye.

Muso ka kɔnɔta ka telin waati minnu na kalo kɔnɔ olu file nin ye:

* Muso min ka kalo ye tile 26 ye, o be kɔnɔ ta teliya la waati min na, o b'a ta a ka kalo tile 10 ka se 16 ma.

* Muso min ka kalo ye tile 27 ye, o ka kɔnɔtadonw ye a ka kalo tile 11 ye ka se 17 ma.

* Muso min ka kalo ye tile 28 ye, o ka kɔnɔtadonw ye a ka kalo tile 12 ye ka se 18 ma.

* Muso min ka kalo ye tile 29 ye, o ka kɔnɔtadonw ye a ka kalo tile 13 ye ka se 19 ma.

* Muso min ka kalo ye tile 30 ye, o ka kɔnɔtadonw ye a ka kalo tile 14 ye ka se 20 ma.

* Muso min ka kalo ye tile 31 ye, o ka kɔnɔtadonw ye a ka kalo tile 15 ye ka se 21 ma.

+ Muso min ka kalo ye tile 32 ye, o ka kɔnɔtadonw ye a ka kalo tile 16 ye ka se 22 ma.

+ Muso min ka kalo ye tile 33 ye, o ka kɔnɔtadonw ye a ka kalo tile 17 ye ka se 23 ma.

- Feere kerenkerennen do fana ye ka cɛya sama ka bo musoya kɔnɔ lawajì bɔtuma, o la kɔnɔtakokuma t'a la.

- Sin dili den ma kuntaala janyali, o fana ye feere kerenkerennenw do ye min b'a to ni muso te kɔnɔ ta.

Bangekɔlɔsi nafa : Bangekɔlɔsi nafa be se jamana ma, a be se furuce ma, kuma te furumuso ma.

Bangekɔlɔsi be caman bo kɔnɔta la ka soro a man di i ye. Denfiliw ani denfagaw, a b'olu dogoya. A b'a to jamanadenw hake ka ben jamana soro hake ma.

A be muso ka keneya sabati, ka den kisi bana caman ma. A be mɔgɔw kisi cɛnimusoya bana suguya caman ma.

Mahamadu Kɔnta

Moritani petɔrɔliko bëna

ke sababu ye kajegew kisi, ka mɔnnikɛlaw ka baara sabati

Moritani kogoji tɔləlen don jegela. Oye Ala ka baara ye. Mɔnnikɛlaw b'u dahirime sɔrɔ a la anijamanaden tɔw. Suraka ka jegeko man bon sa nka nin sen in na u y'a faamuya ko n'u ma wuli k'u jo jegew bëna silasa u ka kogoji la.

Nansaraw ka jegeminebaton 185, olu bëna Moritani jegew miné ka taa n'a ye. Azijamanaw ka baton 234 fana bë Moritani kogoji kan su ni tile. Kurun 4500 bë Moritani mɔnnikɛlaw yerew bolo k'u ka nasɔngɔ nini. Moritani jegeminecakèda yere ka jegeminénbaton bë se 143 ma. Senegalikaw ta bë taa i jo fo 270 la. Bobe karia fegenmanyɔrɔla. Moritani jegeminecakèda ka sɔrɔ dɔgɔyara

jegeko la bi. San 1996, toni 286000 sɔrɔla. San 2003 ta ma ke dɔwɛre ye ni toni 100.000 te Mɔnnikɛlaw koni kuma te, «kemesarada la, olu ka sɔrɔ tun ye 22 ye jegeko la san 1986. A jiginna ka ke 5 ye Kamesara la san 2003. Dutigi mögo 35.000 minnu ka baara ye mɔnniye bi Moritani, olu jolo karila, umako bëe sara. Utun bë jegé hake min sɔrɔ fɔlo leri 5 kono, u b'o nogonna sɔrɔ sisàn dɔgɔkun kelen kono. Jegé dɔgɔyalen, nansaraw y'a nini u ni moritani faamaw k'u bolonɔ bila benkansèben na min b'a to ni jegemine bë to olu dɔrɔn bolo; o la, u bënafoloba labila jamanaye. Okuma fɔlen, mɔnnikɛlaw ye wulikajɔw damine k'u ka nisongoya jira ani ban. Jamadenw ka jekulu caman bë ka

fara u kan, walasa nansaraw kana u sago sɔrɔ. Fanga kura min bë Moritani kunna, olu bë ka jamanaden lamen, k'u sago ke, walasa demokarasi ka sabati. Fanga kura nɛmogow b'a fe ka jen nansaraw ka nafolo kɔ, ka feerew tige walasa jegew ka se ka lafiya dɔɔnin, kabugun, bëe lajelen ka wasa. Petɔrɔli de bëna ke sababu ye ni goferenaman bë jen nansaraw ka nafolomuguba in kɔ, sefawari miliyari 61,52, bawo petɔrɔli bë min ladon jamana kun san o san, o bë se sefawari miliyari 150 ma. Faama kurawy'a faamuya ko jegeko bë se ka ke sababu ye ka Moritani ka sɔrɔ yiriwa. O la, fo u k'u jo u jɔyɔrɔ la.

Bubakari Sila
Mahamdu Konta

Goferenaman ni nansaraw

bë ka janfa siri mɔnnikɛlaw la Senegali

Senegalijamana mɔnnikɛlaw sirannen don, u jɔrèlen don, bawo faamaw ni nansaraw bë ka jegu siri u kɔkan jegemineko la kogoji la. Senegali mɔnnikɛla hake bë se mögo 60.000 ma. Mögo minnu ka baara ye jegeko ye n'u dahirime sirilen bë mɔnnikɛlaw la, olu hake bë se mögo 140.000 ma. N'i ye Senegali jamanden mumé jo kɛmè - kɛmè, bi kɔnɔntɔn ni seegin taalan ye jegé ye. Wa Senegali mɔnnikɛlaw tun bë jegé toni 450.000 de miné san kono. An bë don min na i ko bi, jegé sɔrɔta hake bë ka dɔgɔya ka taa a fe kogoji la. Mɔnnikɛlaw yere nɔba bë jegé halakili la. U bë jegew miné u kufé, a suguya bëe, minécogo bëe lajelen na i n'a fo banfenw te. O b'a to nj jegé te bugun konuman, bawo u te balo ka ne, wa u bë taa fan wère. Senegali faamaw ma fura sɔrɔ o geleyaw la fɔlo, u bë sigikafɔ la nansaraw ka jekuluba fe walasa ka Senegali kogoji labila

jegeminebatonw ye. O jegeminebatonbaw mana na, o ye Senegali mɔnnikɛlaw ka baara tijenén ye. Najegé fana sɔrɔli bë ke katanga ye musow bolo. N'o kera, Senegali bëe n'a dɔn ko ko bë senna. Senegali minisiri min nesinnen bë mɔnniko ma, o da sera nin geleya ninnu ma. Nka o bëe la, goferenaman ni nansaraw bë sigikafɔ la, ka janfa siri mɔnnikɛlaw la. Goferenaman je bë nansaraw ka doribolo dɔrɔn de la; Senegalikaw bëna töro min sɔrɔ a ko la, u te k'o jate miné kosebè. Mɔnnikɛlaw koni bannen don fɔlo, bawo a da man di olu la cogo si la. Ni nansaraw tēna je nali kɔ, mɔnnikɛlaw y'a geleya goferenaman ma u ka kalan mɔnni kɛcogo kura feerew la, k'u dème ni nafolo ye, lakɔlisow, sirabaw, dɔgɔtɔrsow ani dankanw, n'o te u te sɔn abada.

Majengi Seki
Mahamadu Konta

Kunnafonni surunw

Sefawari miliyari 4 ani miliyon 500 : Mali yiriwali banki n'o ye «BDM-SA» ye, san 2004 kɔnɔna na, a y'o tono sɔrɔ wari donkabɔli la. Cakèda min nesinnen bë nɛnajekèlaw ka hakew lakanani ma, o ye kaseti feereyɔrɔ 5 dayeles Bamako; yɔrɔ 100 nogonna fana bëna dayeles jamana fan tow la walasa dɔnkilidalaw ka nafa sɔrɔ u ka kasetiw la.

Dakosafune : Den min te san 2 dafa, bɔrɔsi man kan ka ke k'o da ko. Yanni a ka san 6 sɔrɔ, safune minnu «fuliyɔri» bë «PPM 200 ni PPM 500 furancéw la, olu bë se ka ke k'a da ko. Nka i bë dɔɔnin dama don bɔrɔsi la, sabula n'a cayara a b'a kunun walima a norolen bë to niw na. Ni denmisennin temena san 6 kan safune PPM 1000 fo PPM 1500 bë se ka ke k'a da ko.

Dolomin : San o san, fura min bë wele Naliterekoni o pikiriko kelen ka fara dolominna sɔnni kan hakili la, o bë mögo caman ka dolobamin nogoya. Fura in sifilela dolominhaba 627 na; a kera sababu ye ka caman bɔ u ka dɔlɔ hake minta n'a minko hake la.

Barazi min nogon te dije kono

Bi ma siniwaw bila dakabanakow keli la : Kogobolo min nogon te dije kono, janya, bonya ani kundama na, o jora siniwaw fe, san 300 ka kon Nabila Isa bangeli ju. O kogobolo in janya ye kilometere 5.000 ye, a bonya metere 8 ka se 10 ma, a kundama, metere 6 ka se 18 ma.

An be don min na i ko bi, siniwaw ye koba belebele were ke min nogon te dije kono. San 1993, siniwaw ye barazi belebele joli damine u ka ba belebele do kan min be wele Yangitise (ba bulaman). Baraziba in baara banna san 2006 mekalo in na. Baarakela nana ka kuma man

ca. Baaraba in kunceli jenajé ma teme miniti g'kan u fe. Baraziba in nogon te dije kono, janya, bonya, kundama, ji hake tonni ani kuran dita la. Ajolimusaka benna Erowari miliyari 17 ma. O be ben sefawari miliyari 11152 ma. A janya ye kilometere 2,3 ye; a kundama, metere 185. A be jiton dalaba min kono, o be se kilometere 660 ma. A be ji meterekibu miliyon 16 mara o dalaba in kono. A be kuran fanga min di, o be ben kilowati miliyon 22,4 ma. Mansinba minnu be kuran di, o 26 b'a kono. Baraziba in ben'a to siniwajamana ka a sago soro kuranko la ani ka ji koron, k'a mara, k'a don a makonekow dafe. San o san, ba belebele intun be fa ka walankata, ka

nogon 15 cilyim gow ni enjel kun, o bannen de file nin ye.

Nin baaraba suguya nafa bonya o bonya an'a koko be wolelona. Dugu caman wulila ka taa sigi fan were. Mogomiliyon 1,3taara fan were. Jikulu yelenna u ka fen koro maralen caman kan. Jirisun ni sogo caman halakira. Kungo lakanabagaw n'a kanubagaw sirannen don k'u jore ni nin yelomba ninnu ye kungokolon dabolo la. Min yerc kelen be k'u toco kosebe, o ye ji latonnenba in ye dalaba labennen kono. N'o jiba in nogora k'a sababu ke dugubaw jinogowye anizinibawtuluw n'a jiw, o be se ka na ni bana suguya caman ye ka nesin jamanadenw ma.

Mahamadu Konta

Jamana mogobaw de be gorjigeniya la Kameruni

Gorjigeniya be Kameruni. Nka a ko kelen be kabakoba ye. Kabini lawale, gorjigeniya be ke dije kono. Gorjigeniya ye cew yeredama ka nogonini ye cenumusoya la, walima musow yeredama. Kameruni kono, sariyaw tara fanga fe minnu be kolokojuguya in kono, k'a lagosi, k'a kebagaw ke ruguntofenw ye. Sariya in sariyasen 347 nan b'a jira ko ce o ce walima muso o muso mana mine gorjigeniya la, o be nangi kalo 6 fo ka se san 5 kasom; alaman 4000 ka se 40.000 ma sefawari la, a b'o sara. O n'a ta bee, san 2006 zanwuyekalo laban na, kunnafonidisebenw ye jamana mogoba 50 kofa, somi kera minnu na ko gorjigeniw don. Kameruni nafolo n'a fanga fanba be o mogo 50 ninnu de bolo bi. Kameruni dogotoba do y'a jira, mogofaamuyalenba don fana cenumusoya dönniyaw la, ko kabini mogoba 50 ninnu togo bora kunnafonisebenw kono, gorjigeniya kera in'a fo dakabanako, sangawuli, min keli be nafolo ni fanga lase a kebagaw ma, ka jocoba di u ma baarakonasirawla. Nka jamanaden fanba dusu nentu don, ka da a kan, olu ka jate la, u ka faantanya baajelen ju ye mogowen ka

kakalaya ye an'u ka kolokojuguya. A ko juguyayoro ye min ye, denmisén dōw be ka maaba lankolon ninnu ke taamasiyenw ye k'u ladege, ka don gorjigeniya la. kamalen 11 minna k'u don kasol la Yawunde kasobonba la, k'a sababu ke gorjigeniya ye.

Npogotigi 4 fana minna k'u don kasol la Duwala; mariskalo temenen in tile 13, Iakoliden 11 genna Duwala gorjigeniya koson. Jege misenninw be ka minne, jo te ka se ka jiegewaw minne. Kabako! Alekizndiri T. Jimeli

Mahamadu Konta

Tulon

Nin ja fila dilanbaga y'a dabo a kama ka fili 10 k'u la. A y'olu nini

Tulin mi be numan fe. 9. Duloki numanfebole. 10. Npogotigini un. 4. Duloki keli ja. 5. Ja, ten kan. 6. Tulolangege. 7. Tiriv senbenitura jukcr. 8. 1. Turuba kelen klinin fe. 2. Npogotigini un. 3. Ja, seben kuru-kurulen kan.

jaabiw

Farafinna ma taa yoro jan kupudimondi la

Farafinna jamana 5 minnu taara Farafinna joyoro fa Alimanjamana kan kupudimondi la, olu bee gosira k'u senbo tulon na. Jamana 5 ninnu na, Gana de sera ka taa nefe doonin. Togoma se ka fosi ke. Bee fisayara n'ale ye. jamana duuru ninnu ka ntolatanw kera cogo min na o file:

Kodiwari :

San 2006 - 6 - 10 : Kodiwari 1, Arizantini 2
San 2006 - 6 - 16 : Kodiwari 1, Peyiba 2
San 2006 - 6 - 21 : Kodiwari 3, Seribi 2
Kodiwari gosira sije 2, ka se 1 soro. Bi 6 donna a la; a ye bi 5 don.

Angola

San 2006 - 6 - 11 : Angola 0, Pôrtugal 1
San 2006 - 6 - 16 : Angola 0, Mekisiki 0
San 2006 - 6 - 21 : Angola 1, Iran 1
Angola gosira sije 1, ka filaninbin ke sije 2.
A ye bi 1 don, 2 donna a la.

Tunizi

San 2006 - 6 - 14 : Tunizi 2, Makanjamana 2

Kunnafoni surunw

Fura bilakojuguya marali so kono: San o san, a kolosira k'a fo denmisenniw be fura bialenw ta u yere ma k'u dun. O be ke sababu ye k'a caman bana walima k'u bane u ni na. Furaw ka kankalasagon so kono ka ne yorowla, denmisenniw tu lasoro cogo min na.

Fari lasaniyalan: Tomi finmanw mana ye mogo min nedala, i be lemurukumuniji kutune kelen nagami di kutune 2 la k'o mun i la, sanga 15 mana dafa i b'i ne ko ni jisuman ye.

Sogo : Sogo mana tige kaban, a man kan ka meen bolo la tuguni n'a ma laben duni kama.

W'a man kan ka mara «firigo» kono ka teme tile 2 kan; a numan dan bee ye tile 1 ye. Sabula, ni sogokene tigera, fiye be don a wo misenw fe, o be se ka ke bana do sun ye a la k'a dunbaaw posoni.

Musow ka laadakondimi: Muso san 35 dafalen kofe ni kondimi ma dabila a la, o b'a jira ko bana do be soro a bangenugu la. Laada waati la ni muso min y'a kolosi ko laada jolikuruninw te son ka bo suguns fe fo k'u noro-norolen

San 2006 - 6 - 19 : Tunizi 1, Esipanj 3
San 2006 - 6 - 23 : Tunizi 1, Ikireni 0
Tunizi gosira sije 1, filaninbin 1, se 1.
A ye bi 4 don, bi 5 donna a kun.

Togo

San 2006 - 6 - 13 : Togo 1, Kore 2
San 2006 - 6 - 19 : Togo 0, Suwisi 2
San 2006 - 6 - 23 : Togo 0, Faransi 2
Togo gosira a ka ntolatan bee la. A ye bi 1 don, 6 donna a la.

Gana :

San 2006 - 6 - 12 : Gana 0, Itali 2
San 2006 - 6 - 17 : Gana 2, Ceki 0
San 2006 - 6 - 22 : Gana 2, Lameriki 1
San 2006 - 6 - 27 : Gana 0, Berezili 3
Gana gosira sije 2, a ye se soro sije 2. A ye bi 4 don; 6 donna a kun.
Bakurubafo la, Kameruni delila ka se joyoro min na, Farafinajamana ma se ka teme o kan. A kolosira k'a fo ntolatan damine n'a laban geleyara Farafinw ma. U te wuli joona, u be segen joona. Wa u be bi je koyugu. **Mahaamadu Konta**

Samatasegew ye degelikaramogo kura soro

Tubabu don, a togo Zan Faransuwa Zodari. A bangera desanburukalo tile 2, san 1949, Montero, Faransijamana kan. Ntolatanna koro don. O kofe, a ka baara kera degelikaramogoya ye. San 1997, Faransi Zinoriw ye Eropu kuputa ale de bolo.

Kokan, a delila ka degelikaramogoya ke Emira Arabu jamana kono, ka taa n'o larabujamana in Zinoriw ye san 2003 kupudimondi la.

Mali degelikaramogo kura in b'a ka baara damine zuluyekalo tile 1, san 2006. A ka dankan fana ye Faransika ye, o fana ye ntolanna koro ye. O togo ye Yaniki Esitopira. Tegenebila kera seben na k'a ka baara kuntaala ke san 4 ye. N'a b'a fe benkan in kana boroto ani do ka fara a kan, a k'a jija ka taa ni samatasegew ye san 2008 kupudafiriki la Ganajamana kan, o dajirala a la. Mali degelikaramogokura n'a dankan y'a jira k'u lapini folo ye Mali laseli ye kupudafiriki nata in kene kan; o baara ni sigi te ben. U'y'a jira k'u be Mali ntolatannaw don, u b'u jogow don, u b'u ntolatansen don. Nin sen in na, Fedarason, Minisiriso ani samatasegew demebaga nana Malamini Kone benna fo la, ka degelikaramog filo ninnu jini.

Mahaamadu Konta

«AMAP» kuntigi
Solomani Darabo
-Mali kanw kunnafonisabenw
baarada kuntigi
Nanze Samake
Kibaru
BP : 24 Telefoni: 221-21-04
Kibaru Bugufiyé Bosola
Bamako - Mali
-Sebenbagaw kuntigi
Badama Dukure
Sebennijekulu
Mahamadu Konta, Dokala
Yusufu Jara, Badama Dukure
Labugunyoro : Kibaru gafedilan
baarada
Bolen Hake 16 000